

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשיות מטות מסעי

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
21:17	20:22	19:31*	י-ם
21:14	20:20	19:29	ת"א
21:18	20:23	19:32	חיפה
21:14	20:20	19:29	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 19:11

גלות מכפרת

בני אדם חופשיים, וגם הוא חי שם חופשי. וכמו כן צריך מדוע זמנו בעיר המקלט תלוי בחייו של הכהן הגדול, ולא לזמן מסוים שירצה אותו בין בחיי הכהן או במותו. [כי יתכן שתהיה מציאות והכהן הגדול בסוף ימיו ולא יחיה אלא זמן מועט ומיד יצא הרוצח בשגגה לחופשי].

ואולם נראה שכל ענין התורה היא ללמד את האדם דרכי התורה והיראה, ונבאר דברינו בס"ד. כידוע הלויים לא קיבלו חלק ונחלה בארץ, ואע"פ שקיבלו ארבעים ושנים ערים, אין להם חבל ארץ מסוים בו הם יושבים, ונראה שהקב"ה עשה כן במכוון בכדי לפזר את הלויים בין כל השבטים, ואותם הלויים לא יהיו בעלי אדמות וקרקעות, אלא כל עיסקם הוא רק בתורת ה' כל היום, ומתוך שיהיו עסוקים בתפקידים זה בלבד יוכלו להיות דוגמא וללמד את בני ישראל איך לעבוד את ה' יתברך, איך לאהוב את ה' ולירא ממנו יראת הרוממות ולקיים את כל מצוותיו, איך להדבק בה' ולהגיע לכל מעלות התורה, שאליהם ניתן להגיע רק על ידי עסק התורה בהתמדה ועבודה תמידית של האדם על מידותיו ומעשיו. ובודאי שגם ללויים היה מי שמלמד אותם ומדריך אותם את הדרך הנכונה והישרה, לא רק במעשה אלא גם בכונה ובטרהה וקדושת המעשים, והוא הכהן הגדול, שהיה גדול מכל אחיו הכהנים ולכן נבחר לתפקידו, והוא היה מעין אדמו"ר לעדת חסידיו.

והנה אותו רוצח, בין אם עשה זאת באבן או באגרופ או בכלי עץ או שנפל כמתואר בפרשתנו, הדבר מעיד שחיי הזולת לא כל כך חשובים בעיניו, ואיננו מבין מהו צלם אלוקים שנברא בו האדם, ומהו תכלית יעודו בעולם, ומתוך כך נזמן לפנינו מעשה חמור כזה כבדרך אגב, ולכן תיקונו הוא שיגלה מקומו, וממילא לא תהיה לו כל אותו הזמן עיסוק ודאגה לצרכי עולמו או למשפחתו, לא קרקעות ולא ממון, ובכל אותו הזמן יחיה עם הלויים והכהנים בתוך עריהם, ויראה שם יראת ה' אמיתית יומם ולילה, ובודאי היה שומע מהם סיפורי צדיקים על רבם הגדול הוא הכהן הגדול, שממנו היו לומדים כולם. נמצא הגלות ניתקה אותו מעולמו הגשמי אליו הוא היה מחובר מאוד, ובו חשב רק על עצמו והצלחתו, והביאה אותו להתחבר לתורת ה' וממילא גם לעמו ולארצו, לאהוב אותם ולדאוג להם, ולהבין חשיבותו של כל יהודי, כמה הוא תורם לעולם בחייו ובמעשיו.

ואמנם במות הכהן הגדול, שכאמור הינו הרב של כל בני הלויים, כבר הותר לו לצאת מגלותו, שמירת הכהן יש בה השפעה עצומה על כלל ישראל כולו, וישנה התעוררות מיוחדת המלוה כל אחד מידשארל, ובודאי מי שהיה מקורב יותר אליו ולאחיו בני לוי, וכבר אז הוא יכול לחיות בצורת החיים הנכונה ליהודי עלי אדמות. אחים יקרים, אמנם למדנו מצוה אחת בתורתנו הקדושה, אבל עימה לקח עצום לגלות שאנו עדיין נמצאים בו וחווים את קשייו, מטרת הגלות היא לנתק אותנו ממציות חיינו הגשמיים ולקשרנו לחיים הנצחיים אותם מעניקה לנו תורתנו הקדושה [אך כיום המציאות קצת שונה ומקשה עלינו להרגיש את האמת ומשלה אותנו כאילו אנחנו כבר אחרי הגאולה], קושי הגלות רק צריך להזכירנו לבקש ולרצות את בית מקדשנו הנקרא גם בית חיינו, כי ממנו שואבים ויונקים יראת ה' ואהבת ה', אשר דרכם זוכים להיות דבקים בה' יתברך וחיים חיים טובים ומתוקנים, ובזכותם יתקיים בנו הפסוק ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום. אמן.

לקראת סוף הפרשה אנו קוראים על מצוה מיוחדת והיא מצות ערי מקלט, שנועדו להגן על הרוצח בשגגה מידי גואל הדם, אולם לא רק בשביל כך, אלא גם ואולי בעיקר כמו שנראה במאמרנו בס"ד, למטרה נוספת והיא להעניש את הרוצח בשגגה, בעונש גלות.

ותחילה נקדים ונאמר שבתורתנו הקדושה ישנה הקפדה גם על עוונות בשגגה, אין האדם יכול לפטור את עצמו ולומר טעיתי לא התכוונתי, אלא אדרבה התורה דורשת מהאדם עירנות ותשומת לב לכל מעשיו, וכמו שהאדם נזהר על ממונו לבל יפול ממנו אפילו בטעות, וכן על גופו לבל יזק אפילו בטעות, כך צריך הוא לשים לב לבל יחטא אפילו בטעות, ואדרבה כל לשון חטא הוא מוסב על עוונות שהאדם עשה אותם בשוגג ולא במזיד, שאלו כבר נקראים בשם עוונות או פשעים אם הם היו להכעיס.

ועם כי גם בעולם לא פוטרים אנשים בטענת שוגג, אלא רק מקילים בעונשו, מ"מ כל זה ביחס לנזקים שעושה בין אדם לחבירו, או כל מיני נזקים ממוניים, ואולם במצוות שבין אדם למקום, התיחסות העולם הינה בזלזול וקלות ראש ואומרים מה יכולתי לעשות אני פטור, אך אם טעו ופגעו בו בטעות, קשה לו לסלוח ולוותר, ומיד צצות טענות מעין האם אין לך עיניים, או איפה השכל שלך, תשים לב מה אתה עושה, ועוד כהנה, והכל מתוך זעם על החוטא כנגדו בשוגג, אך כאמור אין הוא מחייב את עצמו בשל כך להתייחס אחרת כלפי מצוות התורה.

ובחזרה לתורתנו, אמנם בדרך כלל ישנו קרבן לחוטא בשגגה, הנקרא קרבן חטאת כמו שקראנו בספר ויקרא (בפרט בפרשת ויקרא וצו), ושמו מעיד עליו שבה על כל מיני חטאים שאם עבר עליהם האדם צריך להביא את חטאתו בכדי לכפר על שגגתו, קרבן חטאת אינו מכפר על העובר במזיד אלא דוקא על העובר בשגגה, וצריך שתהיה השגגה מתחילה ועד סוף.

אולם לגבי רוצח בשגגה יש דין מיוחד, וכנראה לחומרת מעשיו, התורה אינה מחייבת אותו בקרבן, אלא מחייבת אותו בעונש הנקרא גלות, זהו עונש מיוחד בו האדם גולה מעירו היכן שיגור, אל ערי המקלט שקבעה התורה, והינם שש ערי מקלט, ועליהם נוספים עוד ארבעים ושנים ערים שהם ערי הלויים, שדרך אגב גם השש ערים הללו הם ערי לויים, שכל אחת מהם יכולה לשמש גם כעיר מקלט, באותה העיר הוא חייב להשאר עד מות הכהן הגדול, והיה אם הוא יוצא מעיר המקלט ומצא אותו גואל הדם, שהוא הקרוב של הנרצח בשגגה, וחמתו בערה בו על שהרב את קרובו והרגו לרוצח, דמו בראשו, ולגואל הדם אין דין משפט מוות, וכמבואר כל זה בפסוקי פרשתנו. [ואמנם יש עוד פרטים רבים, מי הוא הגולה, ועל איזו צורת הריגה הוא גולה, ומי מגלים עימו, ויש על כך פרק מיוחד פרק שני במסכת מכות, אבל אנו נתייחס במאמרנו זה אל הכללים ומהם יקיש האדם אל הפרטים].

והנה צריך להבין מדוע דוקא עונש כזה, האם חסרים עונשים, והנה התורה עצמה שוללת סוג ענישה אחר והוא של ממון באומרה (ל"ה ל"ב) וְלֹא תִקְחוּ כֶּפֶר לְנֹסֵף אֶל עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוֹב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן, והיינו שהיה עולה על דעתנו לקחת ממנו ממון וליתן למשפחת הנרצח, ובכך להפיס את דעתם ולרצותם ברצי כסף, ולפטור את הרוצח מעונש גלות, אך כאמור התורה אוסרת זאת, אך לא מובן מדוע, כי אם אנו חוששים שהאדם לא הרג בשוגג אלא במזיד, א"כ נשים אותו בבית הסוהר עם אזיקים ולא בעיר מקלט עם

מחנות לוח ניסן
מסכים וידידותיים
למתינות וידידות
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת נדב סיקסיק וכל בני ביתו, ה' ישמרם ויחיים.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג.)

הליכות ליום שבת (המשך, סעודה שלישית)

לומר בדבור אחד, שזה בא לרמוז לחיבורם והרי אינם מחוברים. ואולי כדי שלא להקל בין הסעודות, או לרמז על תכליתם הסופית להיותם מחוברים תמיד. וצ"ע.]

רנז. לכתחילה צריך להתחיל סעודה שלישית לפני שיגיע חצי שעה קודם צאת הכוכבים [והטעם לכך שבתוך חצי שעה הוא סמוך למצות הבדלה, וכן למצות קריאת שמע ותפלה, שלכתחילה לא יתחיל בסעודה קודם שיקיים (משנ"ב סי' רצ"ט ס"ק א', שער הציון אות ד)]. ואז לרוב הפוסקים יכול לגמור סעודתו אפילו אחר צאת הכוכבים. (שו"ע סי' רצ"ט סעי' א' לדעה ראשונה שהובאה בסתם, ביאור הלכה שם ד"ה משתחד). אולם אם נתאחר יכול להתחיל סעודתו אפילו לאחר השקיעה קודם צאת הכוכבים ולא ימנע מלעשות סעודה שלישית, [כן העלה המשנ"ב (שם ס"ק א'), ובשער הציון (אות ב') ביאר טעמו: כיון שהוא דבר מצוה יכול לסמוך על שיטת הרז"ה, וגם הרא"ש אפשר דסובר כן. ואפשר עוד דאתי ספק עשה דרבנן ודוחה ספק איסור דרבנן, וגם מהטעמים שכתבנו בביאור הלכה וגם העולם נוהגין להקל בזה. עכ"ל. ומה שכתב שאפשר שגם הרא"ש סובר כן הוא ממה שכתב הט"ז בשם הרא"ש, ובתשובה הוכחתי מהט"ז שלא רק הרא"ש סובר כן אלא גם הרמב"ם והטור והשו"ע סוברים כן. וכן ראיתי באשל אברהם מבוטשאטש (סי' רצ"ט) שכתב: שבכדי שלא לבטל סעודה ג' דשבת קודש נוהגים להקל להתחיל בבין השמשות. ע"כ. וכן כתב השתלי זתים (סי' רצ"ט סעי' א') שכתב שאפשר להתחיל סעודה שלישית בספק חשיכה. ע"ש. וכן העלה באורך בספר חזו"ע (שבת ב' עמ' ז-שצ"ג), וכן המנהג [וכמו שכתב בספר לוי חן (עמ' ל"א), ובשו"ת יבי"א (ה"ט סי' ק"ה אות קל"ז)], וגם אז יכול לגמור סעודתו אחר צאת הכוכבים, וכן המנהג להקל. [וכן מתבאר מתוך דברי האחרונים הנזכרים, וכן כתב בילקוט יוסף (שבת סי' רצ"ט סעי' כ"ה)].

רנח. מי שהיה שבע ביותר שיכול לעשות סעודה שלישית ע"י מזונות וכיו"ב, וכמו שכתב בשו"ע (סי' רצ"א סעי' א' וה') ונתאחר ולא עשה עד זמן בין השמשות, רשאי גם כן לעשותה אחר שקיעת החמה. [כן כתב בחזו"ע (שם עמ' שצ"ג בסוגריות) בשם הרה"ג עובדיה הדאיה זצ"ל הובאו בשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' רס"ד), ואע"פ שמוכח מדברי השו"ע והאחרונים שאם היה כבר אוכל מבעוד יום דברים שאין בהם קביעות סעודה צריך להפסיק בבין השמשות וכ"ש שלא יתחיל, שכן כתב השו"ע (סי' רצ"ט סעי' א') אם היה יושב ושותה וחשכה לו צריך להפסיק, ומבואר במשנ"ב (ס"ק י') שאפילו בספק חשיכה והטעם ששתיה אינה דבר חשוב, וכן מוכח ממה שכתב (ס"ק ב') שאם התחיל המוציא מבעוד יום יכול להמשיך אפילו אחר חשיכה, ומשמע דוקא המוציא שיש בו קביעות סעודה ולא שאר דברים, וכ"פ בספר ילקוט יוסף (שם בסוף הסעוף), מ"מ זה לכתחילה, אבל בדיעבד שזה סעודה שלישית שלו, כשם שיכול להתחיל לאכול לחם כך גם שאר דברים שיוצא בהם ידי חובה בדיעבד לסעודה שלישית. ודו"ק]. ומ"מ נראה שצריך להפסיק מאכילתו מיד בצאת הכוכבים. [ובזה שונה אכילת מזונות או בשר ודגים ופירות וכיו"ב מסעודת פת, שמכיון שהיא קביעות סעודה והתחיל בהיתר יכול להמשיך אפילו אחר צאת הכוכבים, אבל כאן הגם שהתחיל בהיתר לצורך סעודה שלישית, מ"מ אין לו קביעות סעודה ואינו יכול להמשיך אחר צאת הכוכבים. כן נלע"ד.]

רנד. נשים חייבות בסעודה שלישית. (שו"ע סי' רצ"א סעי' ו'). ומקור דבריו הוא מהר"ן (שבת מד. ד"ה וכתב) בשם רבינו תם (ספר הישר סי' ע') וטעמו מפני שאף הן היו בנס המן, והר"ן כתב עליו שאין צורך לטעם זה שכן בכל מעשה שבת איש ואשה שוין, ע"ש. [ועיין עוד במחזיק ברכה (סי' רצ"א אות ח') שהאריך מאוד בדבריהם ובדברי שאר הראשונים]. ומ"מ לכל הטעמים אין זה דוקא על סעודה שלישית אלא על כל השלוש סעודות, וא"כ מה ראו להביא זו על סעודה שלישית בדוקא, ועוד שענינו הרואות עד היום שרבות בנות מזוללות בסעודה שלישית. ונלע"ד שמפני שסעודה זו כבר מזוללת אצל האנשים מחמת טענות שובע וכיו"ב, מכל שכן הנשים שמתבען אוכלות פחות מהאנשים ולומדות מהגברים לזלזל עוד יותר, לכן היה צריך להשימען שגם הם חייבות בכל הג' סעודות בלא שום הבדל. [ועוד נלע"ד ליתן טעם לפי הסוד, שלפי רבנו האר"י שאין עליה בסעודה זו לנוק' אלא אדרבה נפרדת היא מז"א ונשאר למה (כמבואר בהלכה ר"ט בסוגריות), לכן היה מקום לומר שמכיון שאין לה עליה בסעודה זו היא פטורה ממנה, וגם הנשים כך מרגישות מחמת שורשן העליון, לכן באו חכמים וחייבו אותן במפורש בסעודה זו יותר מכל שאר הסעודות הגם שחייבן שוה].

רנה. כתב החמדת ימים (פרק י"ז) וז"ל: ודרך חסידים הראשונים להיות ששים ושמחים הרבה מאד בסעודה זו יתר על כל שאר סעודות. והבאים בסוד ה' הרשות נתונה להם לגלות סודי התורה ליראי ה' וחושבי שמו בסעודה זו ואין פחד, כמו שנתבאר ויהגו בסוד הסעודה איש איש לפי השגתו. וכי' ואחריו לו יהיה חן בשירות ותשבחות לכבוד הדרה של סעודה זו כמו בשאר הסעודות. וישלים סעודתו כי ה' הטובה עליו וכי'. עכ"ל. [וכבר כתבנו לעיל (הלכה רכ"ז בסוגריות) שבספר סדר היום (מנחה של שבת) כתב למעט אכילתו בסעודה שלישית מפני סילוקן של צדיקים משה יוסף ודוד בעת הזו, ואמנם החמדת ימים (שכתב קדש פט"ו) ג"כ כתב וז"ל: שמתוך כך כל איש ישראל יאנה עליהם בעת הזאת אף שהוא שבת, יען קשה סילוקן של צדיקים לפני הקב"ה וכי', והבאנו דבריו לעיל (שם), מ"מ אינו מסכים עימו במיעוט הסעודה והשירה וכיו"ב, אלא אדרבה האנחה תהיה בשעה שתיקנו לומר צידוק הדין אחר תפלת המנחה, אבל בעת הסעודה ישמח ויאכל כי ה' הטובה עליו].

רנו. כתב רבנו האר"י בשער הכוונות (דף עו ע"א) וז"ל: וגם יהיה לפניך ב' אגודות ההדס ותברך ותריח בהם בתוך הסעודה. עכ"ל. וכ"כ הבא"ח (ש"ש ח"י שרה אות י"ב) והוסיף וז"ל: ונראה לי דצריך לומר גם כן זכור ושמור בדבור אחד נאמרו כמו בשחרית. עכ"ל. וכונתו למה שכתב רבנו האר"י בשער הכוונות (דף ע ע"ד) וז"ל: אחר שתריח בהם תאמר תיכף זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו לרמוז סוד זו"ן המתחברים יחד ונקראים זכור ושמור, כנזכר במסכת שבת שטעם ב' אגודות אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. עכ"ל. [אמנם יש להעיר על כך שכבר ראינו לעיל (בהלכה ר"ט בסוגריות) שבמנחה של שבת אין חיבור בין ז"א לנוק', וא"כ מה שייך

